

S.VURĞUN ADINA MƏRKƏZİ KİTABXANANIN
TƏŞKİLATI – METODİKİ ŞÖBƏSİ

Yaddaşlarda yaşayanlar

/“Azərbaycan Milli Qəhrəmanı” fəxri adının
təsis olunduğu gün/
Metodik vəsait

“Vətən yolunda şəhid olanlar ölmürlər, xalqın qəlbində, ürəyində əbədi yaşayırlar... Biz onların qəhrəmanlığı, şəhidliyi ilə fəxr edirik. Bu bizim millətimizin iftixarıdır”

Heydər Əliyev

Məlumdur ki, ötən əsrin axırlarına doğru Yer kürəsinin 1/6 hissəsini təşkil edən nəhəng bir imperiyada 150-dən çox millət və xalqın “dost” olduğu Sovetlər İttifaqında yaşamış xalqımız dünyanın həmin super dövlətində artıq yetişmiş təbii ictimai-siyasi və milli ziddiyyətlərin dağılmağa qədəm qoyduğu bir tarixi şəraitdə, milli-azadlıq mübarizəsi nəticəsində XX yüzillikdə ikinci dəfə müstəqillik əldə etdikdə rus ifrat şovinist dairələrinin havadarlıq göstərdiyi əzəli düşmənimiz – bədnam ermənilər Vətən adlandırdığımız doğma yurdumuza qarşı ərazi iddiaları ilə yenidən çıxışlara başladılar.

Ermənilərin tanınmış qatı millətçi ideoloq – liderləri və din ataları Dağlıq Qarabağın və Naxçıvanın Ermənistanla birləşdirilməsi tələbləri ilə haray qaldırmışdılar. 1988-ci il fevralın 13-də Xankəndindəki meydanda toplaşan izdihamlı mitinq iştirakçıları “Miatsum! (“Azadlıq”) – bağırıqları altında qatı millətçilik, separatçı daşnak yuvası olan Yerevanın diqtəsi ilə oturub-durduqlarını daha gizlətmiridilər. Lakin 1988-ci ilin payızında xalqımız daha artıq Milli Dirçəlişdə və torpaqlarını qorumaq iqtidarında olduğunu nümayiş etdirirdi.

Bundan təşvişə düşən, Sovet imperiyası adlanan dövlətin sonuncu formal prezidenti M. Qorbaçov öz istiqlaliliyyətini qorumaq üçün kükrəyən xalqımızı cəzalandırmaq məqsədilə 20 yanvar faciəsini törətdi. Şəhidlər vermiş əliyalın xalqımız bacardıqca müqavimət göstərdilər.

... 1989-cu il sentyabrın 23-də Azərbaycan Ali Sovetinin Sessiyası tərəfindən “Azərbaycan SSRİ-nin Suverenliyi haqqında” Konstitusiyaya Qanununun, 1991-ci il oktyabrın 18-də “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Müstəqilliyi haqqında” Konstitusiyaya Aktının qəbul edilməsi xalqımızın istiqlaliliyyətini rəsmi surətdə təsdiq və bəyan edən çox mühüm taleyüklü hadisələr və hüquqi qanunvericilik aktları idi. Bu aktlar elə bir zamanda qəbul edilmişdi ki, artıq ermənilərlə Dağlıq Qarabağda və sərhəd bölgələrimizdə ölüm-dirim savaşları gedirdi.

İlk vaxtlar Milli Ordumuz hələ formalaşmadığından torpaqlarımızı erməni qəsbkarlarından respublikanın milis orqanlarının, DİN-in Xüsusi Təyinatlı Milis (Polis) Dəstəsinin, Daxili Qoşunlarının əməkdaşları və könüllü özünümüdafiə qüvvələri müdafiə edirdilər. 80-ci illərin sonları – 90-cı illərin əvvəllərində SSRİ rəhbərliyinin bilərəkdən göstərişləri əsasında xalqımız tərksiləh edilmiş, ondan hətta ov tüfəngləri də yığılmışdı. Buna baxmayaraq, düşməyə dərin nifrət bəsləyən, Vətən, torpaqlarımız uğrunda canlarını qurban verən mərd oğullarımız Dağlıq Qarabağda və sərhəd rayonlarımızda erməni işğalçıları ilə döyüşlərdə geri çəkilmir, qəhrəmanlıqlar göstərirdilər.

Tarix boyunca şəhidlik və qazilik bu ali ruha sahib olan xalqımızın mənliyində yaşayan iki uca əxlaqi keyfiyyət olub. Xalqımız vətəni və müqəddəs dəyərləri naminə həmişə döyüşüb, bu yolda ölməyi yaşamaqdan üstün tutub. “ölərsən şəhid, qalarsan qazi” və bir də “Torpaq uğrunda ölən varsa, vətəndir” inamı onların şanlı zəfərlərinin sirri olub. Müqəddəs əxlaqi dəyərlər uğrunda mübarizənin sonunda mənəviyyatımızın vəd etdiyi yüksək əbədi mükafat budur. Şəhidlik və qazilik yalnız türklərə, o cümlədən xalqımıza məxsus bir keyfiyyət olub, bizi tarix boyu dinimiz və vətənimiz uğrunda qəhrəmanlıqlara sövq edib. Qəhrəman xalqımız ən qədim zamanlardan bəri kişisi ilə, qadını ilə özünün həyat meyarını bu ali dəyərlərə görə qurub.

Şəhid olmaq nə qədər şərəflidirsə, vətən torpağını düşmənlərdən təmizləmək, haqq uğrunda vuruşub sağ qalmaq bir o qədər şərəflidir.

Azərbaycan öz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ölkəmizə qarşı törədilən bir sıra cinayətlərə, xüsusilə də erməni təcavüzü və terrorizminə qarşı xalqımız səfərbər olub vətən və millət naminə düşməyə qarşı ölüm-dirim mübarizəsinə qalxdı. Bu mübarizədə bir çox igid oğullarımız şəhid oldular. Onların bu igidlik və rəşadəti xalqımızın qəlbində əbədi bir məşələ çevrilərək gələcək nəsillərin yolunu işıqlandırır.

Xalqımız və dövlətimiz Vətən uğrunda qəhrəmanlıqlarını yüksək qiymətləndirərək onları “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” fəxri adına layiq görüblər. Əsrlər boyu tarixin hər cür çətin sınağından çıxan Azərbaycan xalqı özünü sovet imperiyasından da xilas edib müstəqilliyə doğru uğurlu addımlar atarkən Moskvadan gələn yad fərmanlardan, ordenlərdən xilas oldu. “Azərbaycan Milli Qəhrəmanı” adı kimi yüksək fəxri ad təsis edildi. Suveren Azərbaycan Respublikasının ən yüksək fəxri adına ilk layiq görülənlər məhz elə vətənimizin suverenliyi, ərazi bütövlüyü, dinc əhəlinin təhlükəsizliyi naminə döyüş

meydanlarına ilk atılan polis işçilərimiz oldular. Respublika Prezidentinin 5 iyun 1992-ci il tarixli fərmanı ilə 11 nəfər daxili işlər orqanlarının əməkdaşına bu ad verildi. Tariximizdə əlamətdar bir hadisə kimi qalacaq bu fərman - Azərbaycanın ilk Milli Qəhrəmanları haqda təltif polis işçilərimizin 1988-ci ildən bəri döyüş meydanlarındakı mübarizəsinə verilən ən böyük qiymət oldu.

Müharibənin başlanması

1985-ci ildə Mixail Qorbaçov SSRİ Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin baş katibi vəzifəsinə seçildəndən sonra azərbaycanlılara qarşı erməni siyasətinin növbəti mərhələsi başlayır. Artıq 1987-ci ilin sonlarından etibarən Ermənistan SSR-nin paytaxtı Yerevan (İrəvan) şəhərində Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin Ermənistanla birləşdirilməsi tələbləri ilə kütləvi aksiyalara başlanılır. Eyni zamanda, istər sovet erməniləri, istərsə də xaricdəki erməni diasporu tərəfindən «Miatsumun» həyata keçirilməsi üçün fəal ideoloji hazırlıq həyata keçirilir. M.Qorbaçovun müşaviri sovet iqtisadçı alimi akademik A.Aqanbekyan «Humanite» qəzetinə 1987-ci ilin oktyabr ayında verdiyi müsahibədə, Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin guya Azərbaycanla deyil, məhz Ermənistanla daha sıx tarixi, iqtisadi-təsərrüfat əlaqələrinə malik olmasını bildirərək, Muxtar Vilayətin Ermənistanla birləşdirilməsi bəyanatı ilə çıxış edir. Bu dövr həm də, ermənilərin şovinst-millətçiliyinə xidmət edən «Qarabağ» və «Krunk» təşkilatlarının fəaliyyəti, «ziyalı» pərdəsinə bürünmüş Silva Kaputikyan, Zori Balayan və s. şəxslərin bu istiqamətdə canfəşanlığı ilə xarakterizə olunur. Azərbaycanlıların Ermənistandan kütləvi deportasiyası nəticəsində 1988-ci ilin yanvar ayından etibarən, SSRİ-nin ali rəhbərliyinin dəstəyinə arxalanan ermənilər Ermənistan SSR-də yaşayan azərbaycanlıların tarixi torpaqlarından kütləvi deportasiyasına başlayırlar. Bu proses 1989-cu ildə başa çatdırılır, həmin illər ərzində 220 000-dən çox azərbaycanlı deportasiyaya məruz qalır.

1989-cu il Sovet Ordusunun hərbi dəstəyinə arxalanan erməni silahlı birləşmələrinin Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin azərbaycanlılar məskunlaşmış yaşayış məntəqələrinə və müxtəlif nəqliyyat vasitələrinə hücumları ilə xarakterizə olunmuşdur. 1989-cu il iyul ayının 29-da Ermənistan ərazisində Azərbaycandan gedən qatarlara olan hücumlar nəticəsində Ermənistanla Azərbaycan arasında dəmir yolu əlaqəsi kəsilir. Dekabr ayının 1-də Ermənistan SSR-nin Ali Soveti qeyri-qanuni şəkildə «Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti»nin Ermənistan SSR-yə birləşdirilməsi haqqında» qərar qəbul edir.

1991-ci il sentyabr ayının 2-də erməni separatçıları Azərbaycan Respublikasının Dağlıq Qarabağ regionunda qeyri-qanuni olaraq «Dağlıq Qarabağ Respublikası»nın qurulmasını bəyan etdilər. Sentyabr ayının 23-də Ermənistan və Azərbaycan prezidentlərinin Rusiyanın Jeleznovodsk şəhərində Rusiya və Qazaxıstan prezidentlərinin vasitəçiliyi ilə görüşü keçirildi. Görüş zamanı prezidentlər münaqişənin sülh yolu ilə həlli barədə razılığa gəldilər. Əldə olunmuş razılaşmaya baxmayaraq, erməni hərbi birləşmələri Xocavənd və Hadrut rayonları ərazisində azərbaycanlı əhaliyə qarşı kütləvi hücumlara başladılar. Nəticədə bu rayonların azərbaycanlılar yaşayan kəndlərinin əksəriyyəti işğal olundu, azərbaycanlı əhali isə güclə öz torpaqlarını tərk etmək məcburiyyəti qarşısında qaldı.

Qarabağ müharibəsi - 1991-1994-cü illərdə Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ ərazisi üstündə 1988-ci ildən başlayan Ermənistanla Azərbaycan arasında müharibə. Hərbi əməliyyatlar 1994-cü ilin may ayında Azərbaycan və Ermənistan arasında imzalanmış atəşkəslə başa çatmışdır. İxtilafın nəticəsində 30.000 yaxın insan həlak olmuş, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ ərazisi və ətrafında yerləşən 7 inzibati rayonu Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğalına məruz qalmışdır.

Quqark qırğını

1988-ci ilin noyabr ayında Ermənistanın Quqark rayonunda ermənilər tərəfindən 15-i yandırılaraq 21 azərbaycanlı öldürülmüşdür.

Qarakənd faciəsi

1991-ci il noyabr ayının 20-də Xocavənd rayonunun Qarakənd kəndi yaxınlığında erməni terrorçuları Azərbaycan, Rusiya və Qazaxstanı təmsil edən bir qrup yüksək vəzifəli dövlət məmuru və jurnalisti aparan «Mİ-8» vertolyotunu gülləbaran etdilər. Nəticədə 22 nəfər tanınmış dövlət, ictimai və hərbi xadim qətlə yetirildi.

Xocalı soyqırımı -1992-ci il fevral ayının 25-26-da erməni silahlı birləşmələri Xankəndində yerləşən Rusiyaya məxsus 366-cı alayın köməyi ilə azərbaycanlılar yaşayan Xocalı şəhərinə hücum edərək dinc əhaliyə qarşı xüsusi qəddarlıqla müşaiyə olunan genosid aktını həyata keçirdilər. Bu faciə nəticəsində 613 dinc sakin qətlə yetirilmiş, 487 nəfər yaralanmış, 1275 nəfər isə əsir götürülmüşdür. Onlardan bir çoxu əsirlikdən qayıtmamış və sonrakı taleyi barədə hər hansı məlumat yoxdur. 366-cı alay Xankəndidən çıxarıldıqdan sonra bu hərbi hissəyə məxsus olan silahlı texnikanın mühüm hissəsi erməni separatçılarına verildi.

Ağdaban soyqırımı

1992-ci ilin aprel ayının 8-də Erməni işğalçıları Kəlbəcərin Ağdaban kəndinə hücum edərək 67 nəfəri qətlə yetirmiş, 17 kənd sakini isə diri-diri yandırılmışdır.

Şuşa şəhərinin işğalı

Mart ayının 2-də Azərbaycan Respublikası Birləşmiş Millətlər Təşkilatının üzvü seçildi. Mart ayının 11-də Avropa Şurası Nazirlər Komitəsi Azərbaycan Respublikasının Dağlıq Qarabağ regionunda dinc əhaliyə qarşı baş vermiş zorakılıq aktlarını pisləyən bəyanatla çıxış etdi. Mart ayının 24-də ATƏM-in dəstəyi ilə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı konfransın çağırılması qərara alınır. May ayının 7-də Ermənistan və Azərbaycan dövlət başçıları arasında münaqişənin nizamlanması ilə əlaqədar İranın vasitəçiliyi ilə Tehranda görüş keçirir. Görüşün sonunda dövlət başçıları kommunike imzalayırlar. Bu kommunike imzalanandan dərhal sonra may ayının 8-də erməni hərbi birləşmələri tərəfindən Şuşa şəhəri işğal olunur. May ayının 17-də isə münaqişənin nizamlanması ilə bağlı müxtəlif səviyyələrdə danışıqların davam etdiyi bir vaxtda erməni hərbi birləşmələri Laçın şəhərini işğal etdilər.

Ermənistanın işğalcılıq müharibəsinin davamı

1993-cü il aprel ayının 3-də erməni hərbi birləşmələri tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Kəlbəcər rayonu işğal olundu. Aprel ayının 6-da BMT Təhlükəsizlik Şurasının sədri Kəlbəcər rayonunun işğalını pisləyən bəyanat verdi. Aprel ayının 15-də isə Avropa Şurası Nazirlər Komitəsi münaqişənin kəskinləşməsi ilə bağlı bəyannamə ilə çıxış etdi. Aprel ayının 15-də isə Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi Dağlıq Qarabağda münaqişə vəziyyətinin gərginləşməsi ilə bağlı bəyanat qəbul etdi. Aprel ayının 25-29-da İslam Konfransı Təşkilatı Azərbaycan Respublikasının ərazilərinin işğalını pisləyən qətnamə qəbul etdi. Aprel ayının 30-da isə BMT Təhlükəsizlik Şurası Azərbaycan Respublikasının Kəlbəcər və digər işğal olunmuş rayonlarından bütün işğalçı qüvvələrin dərhal çıxarılması tələbini özündə əks etdirən 822 sayılı Qətnamə qəbul etdi. İyul ayının 23-də erməni hərbi birləşmələri Azərbaycan Respublikasının Ağdam rayonunu işğal etdilər. İyul ayının 29-da BMT Təhlükəsizlik Şurası işğalçı qüvvələrin qeyd şərtsiz və dərhal işğal olunmuş Ağdam və digər ərazilərdən çıxarılması tələbini özündə əks etdirən 853 sayılı Qətnamə qəbul etdi. Avqust ayının 18-də isə BMT Təhlükəsizlik Şurasının sədri müvafiq tələbləri özündə əks etdirən bəyanatla çıxış etdi. BMT və ATƏT-in xəbərdarlıqlarına

baxmayaraq, avqust ayının 23-26-da Füzuli və Cəbrayıl, həmin ayın 31-də isə Qubadlı rayonu Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğal olundu. Oktyabr ayının 14-də BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası işğalçı qüvvələrin zəbt olunmuş ərazilərdən çıxarılması tələbini özündə ifadə edən növbəti, 874 sayılı Qətnamə qəbul etdi. Oktyabr ayının 28-i, noyabr ayının 1-i aralığında Horadiz qəsəbəsi və Zəngilan şəhəri işğal edildi. Noyabr ayının 11-də işğal olunmuş ərazilərin dərhal azad olunması tələbini əks etdirən BMT Təhlükəsizlik Şurasının növbəti, 884 sayılı Qətnaməsi qəbul edildi.

Qarabağ müharibəsinin nəticələri

Ermənistan Respublikasının hərbi təcavüzü nəticəsində Azərbaycan Respublikasının Dağlıq Qarabağ ərazisi və onun ətrafındakı 7 inzibati rayonu işğal altına düşmüşdür. 1988-1993-cü illərdə işğal edilmiş Azərbaycan əraziləri:

Dağlıq Qarabağ: işğal tarixi – 1988-1993-cü illər, ərazisi 4400 km². (Şuşa, Xankəndi, Xocalı, Əsgəran, Xocavənd, Ağdərə, Hadrut);

Laçın rayonu: işğal tarixi - 18 may 1992-ci il, ərazisi – 1875 km²;

Kəlbəcər rayonu: işğal tarixi - 2 aprel 1993-cü il, ərazisi - 1936 km²;

Ağdam rayonu: işğal tarixi - 23 iyul 1993-cü il, ərazisi - 1154 km²;

Cəbrayıl rayonu: işğal tarixi - 23 avqust 1993-cü il, ərazisi - 1050 km²;

Füzuli rayonu: işğal tarixi - 23 avqust 1993-cü il, ərazisi - 1112 km²;

Qubadlı rayonu: işğal tarixi - 31 avqust 1993-cü il, ərazisi - 802 km²;

Zəngilan rayonu: işğal tarixi - 30 oktyabr 1993-cü il, ərazisi - 707 km².

Bu hərbi təcavüz nəticəsində Azərbaycan ərazilərinin 20 faizi işğal edilmiş, 20 mindən çox insan qətlə yetirilmiş, 50 mindən artıq adam yaralanmış və şikəst olmuşdur. Bir milyondan artıq insan qaçqın və məcburi köçkün şəraitində yaşamaqdadır.

Qarabağ müharibəsi dövründə əsir düşmüş və girov götürülmüş azərbaycanlılar

Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasında mövcud olan məlumatlara əsasən, 1335 nəfər, o cümlədən 129 uşaq, 312 qadın, 246 qoca əsir və girovluqdan azad edilib, təcavüz nəticəsində 4868 nəfər, o cümlədən 55 uşaq, 326 qadın, 410 qoca itkin düşüb. (son statistik məlumata görə)

Bu faktlar göstərir ki, ən azı 783 vətəndaşımız ermənilər tərəfindən əsir, yaxud girov götürülüb, lakin bu faktlar beynəlxalq təşkilatlardan gizlədilib. Həmin şəxslərin siyahısı erməni əsirliyindən qayıtmış vətəndaşlarımızın və digər mənbələrin şahid ifadələri əsasında tərtib edilib. Almaniya, Rusiya və Gürcüstanın hüquq müdafiəçilərindən ibarət əsir və girov götürülmüş şəxslərin azad edilməsi, itkin düşmüş şəxslərin axtarışı üzrə beynəlxalq işçi qrupunun üzvləri, eləcə də Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi bu şəxslərdən bir qisminin həqiqətən də əsir götürülməsi barədə məlumatları təsdiq edir. Lakin sözügedən vətəndaşlarımızın taleyi bu günədək naməlumdur.

**Azərbaycanın azadlığı və bütövlüyü uğrunda
döyüşlərdə iştirak etmiş milli qəhrəmanların siyahısı:**

Akif Əkbərov

Aqil Quliyev

Aqil Məmmədov

Aqil Musayev

Albert Aqarunov

Alı Mustafayev

Allahverdi Bağirov

Anatoli Davidoviç

Araz Səlimov

Arif Qədiməliyev

Arif Qubadov

Asif Məhərrəmov

Aslan Atakişiyev

Aytəkin Məmmədov

Baxşeyiş Paşayev

Bəhrüz Mənsurov

Bəxtiyar Allahverdiyev

Bəşir Kərimov

Bəylər Ağayev

Canpolad Rzayev

Cavanşir Rəhimov

Cəlil Səfərov

Cəmil Niftəliyev

Çingiz Babayev

Çingiz Mustafayev

Dilqəm Nağıyev

Ehtiram Əliyev

Elbrus Allahverdiyev

Eldar Ağayev

Eldar Həsənov

Eldar Xəlilov

Eldar Məcidov

Eldar Məmmədov

Eldar Tağızadə

Elgiz Kərimov

Elxan Zülfüqarov

Elman Hüseynov

Elnur Nuriyev

Elşad Əhədov

Elşad Hüseynov

Elşad Məmmədov

Elşad Yəhyayev

Elşən Hüseynov

Emin Quliyev

Etibar Əliyev

Etibar Hacıyev

Etibar İsmayılov

Əfqan Hüseynov

Əlabbas İsgəndərov

Ələkbər Əliyev

Ələsgər Novruzov

Əli Məmmədov

Əlif Hacıyev

Əliyar Əliyev

Əmiraslan Əliyev

Ənvər Arazov

Ənvər Fərəcov

Ərəstun Mahmudov

Əsəd Əhmədov

Əsəd Əsədov

Əsgər Əliyev

Faiq Ağayev

Faiq Cəfərov

Faiq Əmirov

Faiq Rəfiyev

Famil İsgəndərov

Fariz Qəhrəmanov

Fazil Mehdiyev

Fəxrəddin Cəbraylov

Fəxrəddin Musayev

Fəxrəddin Şahbazov

Fərhad Ağayev

Fərhad Hümbətov

Fikrət Hacıyev

Firudin Şamoyev

Füzuli Rüstəmov

Gültəkin Əsgərova

Hidayət Rüstəmov

Hikmət Muradov

Hikmət Nəzərli

Xanoğlu Məmmədov

İbrahim Məmmədov

İxtiyar Qasimov

İqor Makeyev

İlham Əliyev

İlham Həsənov

İlqar İsmayilov

İmamverdi Əliyev

İnqilab İsmayilov

İntiqam Atakişiyev

İsgəndər Aznaurov

İsrafil Şahverdiyev

Kamil Nəsibov

Kazım Məmmədov

Kazımağa Kərimov

Kərəm Mirzəyev

Kərim Kərimov

Koroğlu Rəhimov

Qasım Rzayev

Qorxmaz Eyvazov

Malik Əsədov

Maşallah Abdullayev

Mehdi Abbasov

Mehman Sayadov

Mədət Quliyev

Məhəmməd Həsənov

Məhərrəm Seyidov

Mətləb Quliyev

Məzahir Rüstəmov

Mixail Slesaryov

Mikayıl Cəbrayıl

Mirələkbər İbrahimov

Mirəsgər Seyidov

Mirzə Quliyev

Mövsüm Məmmədov

Muxtar Qasimov

Mübariz Əhmədov

Nadir Əliyev

Naib Yusifov

Namiq Abdullayev

Natiq Əhmədov

Natiq Məmmədov

Nazim Babayev

Nazim Quliyev

Niyazi Aslanov

Nizami Məmmədov

Nofəl Quliyev

Novruz Qurbanov

Nurəddin İbrahimov

Oqtay Güləliyev

Pərviz Səmədov

Rəfiq Alıcanov

Rafiq Nəsrəddinov

Ramazan Çirinqov

Ramiz Qənbərov

Rasim İbrahimov

Rafael Əsədov

Rəfael Həbibov

Rəşad Mirabov

Riad Əhmədov

Rizvan Teymurov

Roman Yusifov

Rövşən Abdullayev

Rövşən Əkbərov

Rövşən Əliyev

Rövşən Hüseynov

Rövşən Rzayev

Ruslan Muradov

Ruslan Polovinko

Sadiq Hüseynov

Sahil Məmmədov

Salatın Əsgərova

Samir Xasıyev

Samir Zülfüqarov

Sergey Murtuzəliyev

Sergey Senyuşkin

Seymur Məmmədov

Səfa Axundov

Səfəralı Məmmədov

Səfiyar Behbudov

Səxavət Məhərrəmov

Sərdar Səfərov

Sərxan Ocaqverdiyev

Səyavuş Həsənov

Soltanağa Bayramov

Şahin Tağıyev

Şahlar Hüseynov

Şahlar Şükürov

Şakir Salahov

Şamil Ramazanov

Şamoy Çobanov

Şikar Aslanov

Şikar Şikarov

Şirin Mirzəyev

Şövqiyar Abdullayev

Tabil Həsənov

Tahir Bağirov

Tahir Həsənov

Təbriz Xəlilbəyli

Tofiq Hüseynov

Valeh Müslümov

Vasili Əliyev

Vəzir Orucov

Vəzir Sədiyev

Viktor Seryogin

Vüqar Hüseynov

Vüqar Mürsəlov

Yalçın Nəsirov

Yavər Əliyev

Yavər Şahbazov

Yelmar Edilov

Yevgeni Karlov

Yunis Əliyev

Yunis Nəcəfov

Yuri Kovalyov

Yusif Əliyev

Yusif Mirzəyev

Zabit Quliyev

Zakir Məcidov

Zakir Yusifov

Zaur Sarıyev

Qəhrəmanlarımızı tanıdırıq

KİV-in İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə yardımı ilə həyata keçirilən «Uşaq və gənclərdə vətənpərvərlik ruhunun yüksəldilməsi» layihəsi çərçivəsində milli qəhrəmanlarımızla bağlı gənclər arasında keçirilmiş sorğuda şagird və tələbələrə «Milli qəhrəmanlarımızdan hansılarını tanıyırsınız?» sualı ünvanlanmışdır. Tanış olduğumuz bu sorğudakı cavablar elə də ürəkaçan olmayıb. Milli qəhrəmanlarımızdan yalnız Çingiz Mustafayevlə Salatin Əsgərovanın adını çəkən tələbələr Hüseynzadə ilə Həzi Aslanovun adını da bu sıraya əlavə etmişlər.

Onlar Sovet İttifaqı Qəhrəmanıdır axı, Milli qəhrəman deyillər...

- Düz deyirsiniz, indi yadıma düşdü ki, milli qəhrəman adı yalnız müstəqillik əldə ediləndən sonra verilməyə başlanılıb. Bu kimi cavablar, bunları bilməməyimiz bizim hər birimizin günahı ola bilər. Amma ən böyük səbəb bu sahədə informasiya qıtlığının olması ilə əlaqədardır. Ali məktəb dərsliklərində milli qəhrəmanlarımızla bağlı heç bir material verilməyib. Yəni heç olmasa, məktəb dərsliklərində bu haqda nə isə yazılır. Milli qəhrəmanlarımızı tanımamağımız bizim üçün utandırıcı bir haldır.

“Milli qəhrəman” gününün kitabxanalarda təbliği

Deyirlər qəhrəmanlar ölmür. Amma deməzdim ki, biz qəhrəmanlarımızı yaşadırıq. Çünki onlar haqqında çox az şey bilirik. Düşünürəm ki, hər şey təbliğatdan asılıdır. Bu sahədəki təbliğatımız isə çox aşağı səviyyədədir. Uşaqların çoxu heç onların adını da bilmir. Səhər-axşam telekanallarda müğənniləri göstərirlər. Ona görə indiki gənclər onları milli qəhrəmanlarımızdan daha yaxşı tanıyırlar. Düzdür, bəzi küçə, eləcə də məktəblərə milli qəhrəmanlarımızın adı verilib. Ancaq bunlar yetərli

deyil. Məsələn, Türkmənistanda üzərində milli qəhrəmanlar təsvir olunan pullar belə dövriyyəyə buraxılıb. Görün necə gözəl təbliğatdır... milli qəhrəmanlarımıza, ümumiyyətlə, bu cür həssas mövzulara qarşı biganə olmamaq biz kitabxanaçılardan da çox şey tələb edir.

Milli qəhrəmanları tanıtməyin ən yaxşı yollarından biri onlar haqqında film çəkməkdir. Belə ki, son zamanlar müharibədən bəhs edən bir neçə filmlərimiz uşaqlarımızın, gənclərimizin daha vətənpərvər böyüməsində böyük rol oynayır. Bir çox qəhrəmanlarımız olub ki, onların həyatı əsl rəşadətlik salnaməsidir. Ona görə də bu cür həyat hekayələrini uşaqların diqqətinə çatdırmaq üçün məktəblərdə, kitabxanalarda milli qəhrəmanlar haqqında lövhə və yaxud kiçik büstlər qoyulsaydı, uşaqlar onları daha yaxşı tanıyardılar. Hətta çəkilmiş filmlər, məsələn milli qəhrəman Fərhad Atakişiyevdən bəhs edən “Qarabağdır Azərbaycan” adlı filmi xüsusilə uşaq kitabxanalarında oxucuların diqqətinə çatdırmaq olar. Bu cür təbliğat yolu ilə Fərhad Atakişiyev kimi qəhrəmanlarımızın rəşadətini təbliğ etməklə, biz kitabxanaçılar gələcəyimiz olan uşaqlara Vətəni sevməyi də öyrətmiş olarıq.

Kitabxanada Milli qəhrəmanlarımızdan bəhs edən guşə olmalıdır. Kitabxanaya gələn hər bir oxucuya Azərbaycanın müstəqilliyi, suverenliyi, ərazi bütövlüyü uğrunda böyük igidlik göstərərək şəhid olmuş Azərbaycan Milli qəhrəmanları haqqında

xülasə vermək, vətənpərvərlik ruhunda diskussiya, disput keçirmək olar.

Uşaq kitabxanaları “Şəhidlər xiyabanı” na ekskursiyalar təşkil etməli, torpaqlarımızın azadlığı və suverenliyi uğrunda şəhid olan oğul və qızlarımız haqqında məlumat verməlidirlər.

Kitabxanalarda oxucularla daima sorğu aparılmalıdır. Milli qəhrəmanlarımızı tanıyırlarmı?, Adlarını deyə bilərlərmə?, Onların keçdiyi döyüş yolundan xəbərləri varmı? və s. suallar verməklə onları məlumatlandırmaq olar. Vaxtilə yüksək səviyyəli təhsil almış, peşəkar hərbiçilərdən istifadə olunmalıdır. Belə ki, onlarla görüşlər keçirmək olar.

Vətənin hər qarışını göz bəbəyi kimi qorumalıyıq. Qorumaq üçün Cavanşirləşməliyik, Cavadlaşmalıyıq. Eldar Hüseynov kimi, Yusif Mirzəyev kimi, Vəzir Orucov kimi, Çingiz kimi. Torpaqlarımızı qorumaq üçün öz taleyimizi deyil, Vətənin taleyini yaşamalıyıq. Bunu bizdən Şuşa, Laçın, Füzuli, Qubadlı, Kəlbəcər, Zəngilan şəhidlərin ruhu tələb edir. Vətən yolunda, torpaq yolunda, qələbə uğrunda döyüşən, şəhid olan övladları unutmğa haqqımız yoxdur. Böyük şairimiz Səməd Vurğun deyib:

Unutmaz tarixin böyük günləri,
Dünyaya mərd gəlib, mərd gedənləri.

Sonda məlumat üçün bildirək ki, Azərbaycanın 210 milli qəhrəmanı var. Onlardan 191-i şəhid olub. Bu qəhrəmanlar içərisində öz qəhrəmanlıqları ilə kişilərdən geri qalmayan Gültəkin Əsgərova, Salatın Əsgərova kimi qəhrəman qadınlarımız da var. Bu gün də qəlbi yaralı Vətənimizin oğul – deyib sinəsinə basdığı, yaşadığı torpağın başını daima uca edən, igidlərimiz çoxdur, saysız-hesabsızdır. Milli qəhrəmanlarımızın hər birinin ölçüyə gəlməz qəhrəmanlığı buna əsl nümunədir.

Yadda saxlayaq!

Onlar ad-san, şan-şöhrət üçün vuruşmurdular.

Onlar müqəddəs amal, müqəddəs vətən torpağının toxunulmazlığı uğrunda vuruşurdular.

Onlar vətən yolunda əziz canlarından keçəndən sonra “Milli Qəhrəman” adını aldılar.

Vətən uğrunda canlarından keçən qəhrəmanlarımızı yüksək qiymətləndirək.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı:

İnternetdə

www.google.az

Kitablar

1. Vüqar Əsgərov

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları. Sumqayıt, Dərələyəz-M mətbəəsi, 2010, 288 s.

2. Cəmilzadə H.

Azərbaycanın ilk mill qəhrəmanları. Bakı.: İşıq, 1993. – 168 s.

3. Mübariz Seyidzadə

Milli qəhrəmanlar zirvəsi. Bakı.: Milli qəhrəmanlar Beynəlxalq İnformasiya Mərkəzi, 2010. -256 s.